

BIJLAGE 3

De uitkomsten van de RMC analyse 2004 2005

Sardes
Loes van Tilborg
Wander van Es

Inhoudsopgave	Pagina
1. Inleiding	2
2. Samenvatting	3
3. Uitvoering van de wettelijke taken door gemeenten en scholen	6
4. Het RMC-netwerk nader bekeken	8
5. De registratie van het voortijdig schoolverlaten	11
6. De aantallen voortijdige schoolverlaters en de gerealiseerde herplaatsingen	14
7. Beschikbare middelen voor de aanpak van het voortijdig schoolverlaten	25
8. Mogelijkheden van trajecten voor voortijdig schoolverlaters	26

1. Inleiding

In dit onderzoeksverslag wordt het overzicht gepresenteerd van de uitkomsten uit de RMC-effectrapportages van het schooljaar 2003-2004. Aan de hand van een OCW-model stelt elke regio ieder jaar een effectrapportage op, waarin verslag wordt gedaan van de resultaten van de Regionale Meld- en Coördinatiefunctie Voortijdig Schoolverlaten in het voorgaande schooljaar. De gegevens hebben betrekking op het aanwezige netwerk van gemeenten en instellingen in de regio, die zich bezighouden met de melding, registratie en aanpak van het voortijdig schoolverlaten, de inzet van de financiële middelen, de uitgevoerde prioriteitstelling binnen het totale bestand van voortijdige schoolverlaters, de kwantitatieve gegevens over de aantallen voortijdig schoolverlaters en de gerealiseerde herplaatsingen en de streefdoelen voor de toekomst. Ook wordt in de effectrapportages ingegaan op aanwezige knelpunten, belemmerende factoren en ontbrekende randvoorwaarden bij de uitvoering van de onderscheiden taken, en op de gebleken succesfactoren.

2. Samenvatting

In deze rapportage is verslag gedaan van de situatie van het voortijdig schoolverlaten in het schooljaar 2003-2004 en de aanpak die in de RMC-regio's voorhanden is om het voortijdig schoolverlaten terug te dringen. De gegevens zijn samengesteld uit de effectrapportages die elke regio jaarlijks aan het Ministerie van OCW verstrekt over de regionale stand van zaken in het voortijdig schoolverlaten.

De omvang van het voortijdig schoolverlaten

De belangrijkste uitkomsten uit de RMC-rapportages zijn, dat in de periode 1 augustus 2003 tot 1 augustus 2004 het totaal aantal geregistreerde voortijdige schoolverlaters 108.228 jongeren bedroeg. Er werden in die periode 63.914 nieuwe voortijdige schoolverlaters aangemeld (dat zijn de jongeren die voortijdig schoolverlater werden in het schooljaar 2003-2004) en er waren op 1 augustus 2003 ook nog 44.314 oude voortijdige schoolverlaters (dat zijn de jongeren die in het voorgaande schooljaar ook al voortijdig schoolverlater waren maar nog niet herplaatst waren op 1 augustus 2003).

Voor zover bekend is 59% van de (nieuwe en oude) voortijdige schoolverlaters van Nederlandse herkomst en 41% is allochtoon. De opleidingssoorten die relatief de meeste voortijdige schoolverlaters produceren zijn het vmbo en de voltijd bol opleidingen. Van het totaal aantal geregistreerde (nieuwe en oude) voortijdige schoolverlaters hebben 28.221 jongeren de school zonder enig diploma of toegang tot klas 4 van HAVO of VWO verlaten. Zij lieten zich ook niet inschrijven bij een andere onderwijsopleiding. Van de (nieuwe en oude) voortijdige schoolverlaters is 80% niet meer leerplichtig.

Het totaal aantal herplaatste (oude en nieuwe) voortijdige schoolverlaters in de periode 1 augustus 2003 tot 1 augustus 2004 bedroeg 24.106. Van de voortijdige schoolverlaters die volledig leerplichtig zijn werd 40% herplaatst, van de partieel leerplichtige voortijdige schoolverlaters werd 46% herplaatst en van de niet leerplichtige voortijdige schoolverlaters werd (slechts) 19% herplaatst.

In 50% van de herplaatste gevallen vond herplaatsing naar een onderwijstraject plaats (volledig onderwijs of een leerwerktraject), in 28% van de herplaatste gevallen werd de jongere doorgeleid naar werk (WIW of een baan) en in 1% van de herplaatste gevallen kwam de voortijdige schoolverlater in een opvangvoorziening terecht. Van 21% van de herplaatsingen is niet bekend, waaruit het herplaatsingstraject heeft bestaan. Voor zover bekend zijn de meeste herplaatste jongeren van Nederlandse herkomst (62%) en is 38% allochtoon.

Het lukt steeds beter om de groep van oude voortijdige schoolverlaters in beeld te krijgen. Vergeleken met de cijfers uit de RMC-registraties van het vorige rapportagejaar is als gevolg van een verbeterde registratie het aantal geregistreerde oude voortijdige schoolverlaters met 67% gestegen. Het aantal nieuwe voortijdige schoolverlaters lijkt zich voorsnog te stabiliseren. Het totaal aantal herplaatsingen is gestegen van 20.361 herplaatsingen naar 24.106 herplaatsingen.

Vergeleken met de Lissabondoelstelling is het aantal nieuwe voortijdige schoolverlaters met 10% gedaald ten opzichte van het ijkjaar 2002.

De kwaliteit van de aanpak van het voortijdig schoolverlaten

Volgens de gegevens in de RMC-effectrapportages vervullen vrijwel alle scholen voor voortgezet onderwijs en de BVE instellingen hun wettelijke meldtaak van voortijdig schoolverlaten. In 26 (kleinere) van de in totaal 467 gemeenten wordt de rapportage om de bij de woongemeente gemelde voortijdige schoolverlaters door te melden naar het RMC-punt niet nagekomen.

Het RMC-netwerk is voor 97% compleet. Dat wil zeggen dat volgens de RMC-coördinatie vrijwel alle scholen, jeugdhulpverleningsinstellingen en justitiepartijen en inmiddels 92% van de instellingen op het terrein van werk en inkomen op enige wijze in het netwerk betrokken zijn bij de aanpak van het voortijdig schoolverlaten

Een belangrijke taak van de RMC-regio's is gelegen in de regionale registratie van de voortijdige schoolverlaters. In het uitvoeringsbesluit bij de RMC-wet is aangegeven over welke registratiegegevens de regio's dienen te beschikken. Bijna alle regio's hebben vrijwel alle vereiste gegevens van de nieuwe voortijdige schoolverlaters in hun registratiesystemen opgenomen. Van de oude voortijdige schoolverlaters ontbreken gemiddeld in 15 RMC-regio's de vereiste registratiegegevens en het vereiste onderscheid naar prioritaire voortijdige schoolverlaters wordt gemiddeld in 11 regio's niet gemaakt.

In 2004 is volgens de opgave in de RMC-rapportages (niet alle RMC regio's waren in staat om een volledige opgave te verstrekken, zodat hiervan geen volledig beeld is) tenminste €43.799.134 beschikbaar voor de aanpak van het voortijdig schoolverlaten. Een gedeelte van deze middelen is afkomstig uit de rijksbijdrage RMC-functie (€11.018.815); de andere middelen zijn afkomstig uit GOA, GSB en andere gemeentelijke bronnen. Van de

ingezette middelen wordt €26.985.581 (68%) besteed aan trajectbegeleiding en aan projecten voor voortijdige schoolverlaters. Een belangrijk verschil ten opzichte van het vorig jaar is de verschuiving in middeleninzet van projecten naar trajectbegeleiding. In 2004 is 30% van het budget op projecten ingezet (in 2003 42%) en 38% op trajectbegeleiding (in 2003 27%). Dit lijkt een indicatie voor een werkwijze waarbij de RMC-functie in de samenwerking met andere partijen meer werkt vanuit het principe van taakverdelende verantwoordelijkheid en waarbij partijen worden aangesproken op de eigen taken ten aanzien van de doelgroep.

Een aantal projecten en trajecten is speciaal bestemd voor de aanpak van de prioritaire voortijdige schoolverlaters. Die insteek boekt, samen met andere factoren, nog steeds een licht rendement aangezien 26% van de prioritaire voortijdige schoolverlaters is herplaatst en van de niet-prioritaire voortijdige schoolverlaters 21% is herplaatst. Vorig jaar was dit rendement hoger: toen werden 31% van de prioritaire voortijdige schoolverlaters herplaatst versus 19% van de niet-prioritaire voortijdige schoolverlaters.

Trends in de aantallen voortijdige schoolverlaters

Nederland volgt de Lissabondoelstelling om het aantal voortijdige schoolverlaters in 2010 met 50% te hebben gereduceerd. Nulmeting voor de Lissabondoelstelling is het aantal voortijdige schoolverlaters in 2002. Om meer zicht te krijgen op het doelbereik zijn in de onderstaande tabel de gegevens vanaf het ijkjaar 2002 weergegeven.

	2001-2002	2002-2003	2003-2004
aantal oude voortijdige schoolverlaters		26.515	44.314
aantal nieuwe voortijdige schoolverlaters	70.508	63.849	63.914
totaal aantal voortijdige schoolverlaters		90.364	108.228
<i>percentage nieuwe vsv-ers (als % van het aantal ingeschreven leerlingen)</i>	6%	5%	5%
<i>percentage nieuwe vsv-ers (als % van het totaal aantal vsv-ers)</i>		71%	59%
aantal oude voortijdige schoolverlaters waarvan bekend is dat ze afkomstig zijn uit v(s)o		6.314	9.989
aantal oude voortijdige schoolverlaters waarvan bekend is dat ze afkomstig zijn uit BVE (MBO+VE)		5.358	11.077
aantal nieuwe voortijdige schoolverlaters waarvan bekend is dat ze afkomstig zijn uit v(s)o	18.498	15.756	14.062
aantal nieuwe voortijdige schoolverlaters waarvan bekend is dat ze afkomstig zijn uit BVE (MBO+VE)	23.524	27.983	25.778
aantal herplaatste voortijdige schoolverlaters	20.142	20.361	24.106
aantal herplaatsingen waarvan bekend is dat de jongeren zijn herplaatst naar regulier onderwijs	9.128	10.384	11.986
aantal herplaatsingen waarvan bekend is dat de jongeren zijn geplaatst in een traject met als hoofddoel werk	4.615	4.485	6.814
aantal herplaatsingen waarvan bekend is dat de jongeren zijn geplaatst in opvang	899	434	311
totaal aantal prioritaire voortijdige schoolverlaters	12.121	25.606	28.221
<i>percentage prioritaire voortijdige schoolverlaters (als % van het aantal voortijdige schoolverlaters)</i>	17%	28%	26%
aantal herplaatste prioritaire voortijdige schoolverlaters	5.931	7.998	7.298

Uit de cijfers van 2003-2004 over het aantal nieuwe voortijdige schoolverlaters blijkt, dat deze doelstelling nog niet in beeld is: de afname van het aantal nieuwe voortijdige schoolverlaters in 2003-2004 ten opzichte van het ijkjaar 2001-2002 bedraagt 10%.

Aandachtspunten uit de analyse

Uit de rapportages komt naar voren dat niet alle door het Ministerie van OCW gewenste informatie over de voortijdige schoolverlater door de school of de gemeente wordt gerapporteerd aan de RMC-functie. Het ontbreekt tot dusver aan wettelijke sancties naar scholen en gemeenten als er sprake is van te laat of onvolledig melden. Ook komt de doorstroom van de gediplomeerde vmbo-ers naar de ROC's niet altijd snel genoeg in beeld bij de RMC-functie, waardoor schooluitvallers te laat worden opgespoord en plaatsingsproblemen in het onderwijs kunnen gaan ontstaan als de teldatum van 1 oktober is gepasseerd.

In de effectrapportage moeten de regio's wettelijk een groot aantal kenmerken van de voortijdige schoolverlaters en de herplaatsten registreren. Nog lang niet overal voldoet de geregistreerde verzameling van de gegevens hieraan.

Dat een sluitend netwerk weliswaar een noodzakelijke maar nog geen voldoende voorwaarde is voor een sluitende aanpak van het voortijdig schoolverlaten blijkt uit de cijfers over de verstrekte begeleiding aan de voortijdige schoolverlaters. Gebrek aan voldoende geschikte trajecten is een van de knelpunten waar de

netwerken mee zitten. Vijftien regio's maken expliciet melding van de onmogelijkheid om jongeren richting een startkwalificatie te geleiden als gevolg van het ontbreken van voldoende plekken op de arbeidsmarkt (in de vorm van stageplaatsen, leerwerkplekken, opstapbanen en bpv-plaatsen). Ondanks goede voorbeelden van ROC's die flexibele instroom mogelijk hebben gemaakt, voelen dertien rapporterende regio's zich gehinderd in hun opdracht doordat ROC's in hun regio te weinig geschikte plaatsingsmogelijkheden bieden na de teldatum van 1 oktober. Uit de cijfers van het huidige rapportagejaar komt naar voren dat 465 nieuwe voortijdige schoolverlaters en 133 oude voortijdige schoolverlaters geen BPV plek konden vinden. Ook blijkt uit de RMC registratie dat tenminste 6.933 nieuwe voortijdige schoolverlaters (11%) naar het oordeel van de RMC-trajectbegeleiding op dit moment niet herplaatsbaar/bemiddelbaar zijn. Een hardnekkig personeel probleem lijkt zich vooraan in de keten voor te doen, daar sommige regio's nog steeds rapporteren dat gemeenten te weinig inzetten op handhaving van de leerplicht (c.q. te weinig formatie inzetten). Het in onvoldoende mate vervullen van deze wettelijke taak door gemeenten in hun regio vormt voor de betreffende regio's een punt van zorg.

Niet alle voortijdige schoolverlaters lijken ook even gemakkelijk te herplaatsen. Er zijn jongeren die op grond van intellectuele capaciteiten niet in staat zijn om een startkwalificatie te behalen; de jongeren die geen zin meer hebben om op school te blijven en liever gaan werken zijn ook niet altijd te bewegen om het startkwalificatietraject opnieuw in te slaan. Bij een kleine groep voortijdige schoolverlaters is er sprake van persoonlijke problemen als problemen in de sociale omgeving, hetgeen extra eisen stelt aan de herplaatsingstrajecten. De rapportages maken melding ervan dat juist voor deze groepen herplaatsingsmogelijkheden onvoldoende aanwezig zijn.

3. Uitvoering van de wettelijke taken door gemeenten en scholen

Aantal RMC-regio's

In 1994 zijn door de Rijksoverheid 39 RMC-regio's gevormd waarin de registratie en de aanpak van het voortijdig schoolverlaten nader gestalte krijgen. De keuze voor regio's in plaats van gemeenten is voortgekomen uit de gedachte dat bij de aanpak niet alleen lokale partners maar ook en vooral regionale partijen zoals Jeugdzorg, ROC's, CWI's en justitie betrokken moeten worden, omdat zij de toegangspoort zijn naar de diverse maatwerktrajecten voor voortijdige schoolverlaters. Voor de vorming van de RMC-regio's is destijds zoveel mogelijk aangesloten bij de WGR-gebieden.

Om te komen tot meer effectieve en werkzame netwerken in de RMC-regio's is in de loop van de tijd in een aantal RMC-regio's gekozen voor een kleinere schaalomvang. Vandaar dat er op dit moment 74 RMC (sub)regio's zijn, waarin de RMC functie zijn beslag krijgt. De wijze waarop de RMC functie wordt uitgevoerd, gebeurt door middel van regionale effectrapportages. In deze rapportages wordt op de diverse onderdelen gebundelde dan wel specifieke informatie verschaft over het functioneren van de 74 (sub)regio's.

Uitvoering van de meldplicht

De start van een goede aanpak van het voortijdig schoolverlaten begint bij het melden door de scholen van voortijdige schoolverlaters aan de woongemeente of aan het RMC-meldpunt in de regio. De scholen hebben een wettelijke meldplicht, waarin inbegrepen is het hanteren van een wettelijke meldtermijn en het melden van alle voortijdige schoolverlaters binnen deze termijn.

Er zijn nauwelijks scholen die hun voortijdige schoolverlaters niet melden aan de woongemeente of aan het RMC-meldpunt. Met vrijwel alle scholen (98% van de deelnemende scholen uit het voortgezet onderwijs en 98% van de BVE instellingen) zijn door de RMC-functie in de regio's afspraken gemaakt over (de wijze van) melden van voortijdige schoolverlaters.

In een aantal RMC-regio's is bijgehouden wanneer het voortijdig schoolverlaten bij hen wordt aangemeld. Het betreft de gegevens van in totaal 44.634 meldingen.

Negenenvertig procent van de meldingen uit het schooljaar 2003-2004 hebben plaatsgevonden in de zomermaanden (juni, juli, augustus, september). De maand augustus is voor de RMC-regio's de drukste maand met 10.618 aanmeldingen (24% van de meldingen). Eenenvijftig procent van de meldingen gebeurt in de periode na de teldatum van 1 oktober en voor 1 juni van een schooljaar.

Van de ontvangen meldingen gaat het in 93% van de gevallen om een jongere die voor de eerste maal wordt gemeld. In 6% van de aanmeldingen wordt de jongere voor de tweede keer aangemeld als voortijdig schoolverlater.

De school (42.119 meldingen) en de centra voor werk en inkomen (5.579 meldingen) zijn in de RMC-regio's de belangrijkste meldende partijen. Andere meldende partijen zijn ouders, leerlingen en leerplichtambtenaren (7.009 meldingen). Een klein deel van de meldingen is afkomstig van de jeugdhulpverlening (502 meldingen) en de politie/justitie (180 meldingen).

Good practices in het melden

De beschikbaarheid en de bezetting van een RMC-meldpunt, heldere meldprocedures, goede en duidelijke werkafspraken over de wijze van melden en de inhoudelijke informatie die gemeld moet worden en door contactpunten binnen de scholen die mede zorg kunnen dragen voor een snellere en volledige melding van de voortijdige schoolverlaters op hun school blijken in de praktijk een goede basis te vormen voor een zo volledig mogelijke melding door de betrokken partijen.

Nieuwere ontwikkelingen in de regio's die verder bijdragen aan betere meldingen liggen op het terrein van de inrichting van de 1 loket functie voor het melden van voortijdige schoolverlaters uit het ROC, de elektronische uitwisseling van gegevens met ROC's waardoor de meldingen sneller in beeld komen. Een andere vaker gesignaleerde ontwikkeling is de opgezette samenwerking met het CWI, waardoor klantgegevens worden uitgewisseld en voor de RMC-functie veel duidelijker wordt welke werkzoekende jongeren nog tot de doelgroep van de RMC-functie behoren. In diverse RMC-regio's probeert men ook de jongere zelf actief tot aanmelding aan te zetten, door het instellen van 06-nummers, website en e-mailadressen, om op deze manier een sneller contact tot stand te brengen.

De good practice verslaglegging geeft ook aan dat een goed RMC-registratiesysteem op zijn beurt bijdraagt aan het beter in kaart brengen van de meldingen en de acties die daaropvolgend worden genomen. Ook draagt een goed functionerend registratiesysteem bij aan het terugkoppelen van de vervolgacties op de meldingen naar de betrokken partijen, hetgeen de zinvolheid van de meldactie bij de meldende partijen onderstreept.

Resterende aandachtspunten

Als de meldtaak niet goed verloopt wijzen de RMC-rapportages vooral op leemten bij de meldende partijen. Meldingen kunnen onvolledig zijn als niet alle scholen tijdig melden of niet alle door het Ministerie van OCW gewenste informatie over de voortijdige schoolverlater door de school of de gemeente wordt gerapporteerd aan de RMC-functie. Wettelijke sancties naar scholen ontbreken als er sprake is van te laat of onvolledig melden. Ook komt de doorstroom van de gediplomeerde vmbo-ers naar de ROC's niet altijd snel genoeg in beeld bij de RMC-functie, waardoor schooluitvallers te laat worden opgespoord en plaatsingsproblemen in het onderwijs kunnen gaan ontstaan als de teldatum van 1 oktober is gepasseerd.

Aan de zijde van de RMC-functie kan een goed zicht op de meldingen worden verstoord door onvoldoende personele capaciteit om de meldingen snel te verwerken en technische problemen bij het digitaal melden, zoals gebrek aan regionale en landelijke standaarden in de gewenste input van gegevens.

4. Het RMC-netwerk nader bekeken

Het RMC-netwerk is de belangrijke organiserende factor bij de melding en de aanpak van het voortijdig schoolverlaten. Wettelijk ligt vast welke partijen betrokken zijn bij de melding en de registratie van het voortijdig schoolverlaten, maar de kwaliteit van de aanpak van het voortijdig schoolverlaten en het realiseren van trajecten en oplossingen in een regio wordt bepaald door de inzet van een regionaal netwerk waarin veel meer partijen betrokken moeten zijn. Goed gemeentelijk beleid kan een aantal voorwaarden scheppen voor het realiseren van een sluitend netwerk en het financieren van bijbehorende instrumenten, het onderwijs is niet alleen de melder van het voortijdig schoolverlaten maar is ook een partij die in onderlinge samenwerking en met de gemeenten speciale time-out en oriëntatietrajecten in gang kan zetten om jongeren opnieuw binnen het onderwijs te brengen, provinciale partners als de jeugdzorg kunnen extra zorg verstrekken bij de gekozen trajecten op maat in de richting van een startkwalificatie, politie en justitie hebben extra tools en deskundigheid voor een specifiek deel van de voortijdige schoolverlaters en de partijen op het terrein van werk en bijstand zijn onmisbaar als trajecten in de richting van de arbeidsmarkt aan de orde zijn.

De deelnemende partijen

	v(s)o	BVE	samenwerkings- verband svo-vo	lokaal onderwijs- beleid (goa gsb)	jeugdhulp verlening	justitie	RBA/CWI	WIW/GSD	werkgevers	totaal
aantallen deelnemende partijen*	983	168	386	402	498	227	147	354	345	3510
aantallen niet deelnemende partijen	2	6	15	19	5	5	10	36	8	105

*partijen kunnen deel uitmaken van een netwerk in meerdere regio's en kunnen daardoor meerdere malen geteld zijn. Bijvoorbeeld: er zijn geen 984 scholen voor v(s)o in Nederland. De 'overmaat' ontstaat omdat met name scholen aan de rand van een RMC-regio hun leerlingen uit meerdere regio's krijgen en dus bij melding van voortijdige schoolverlaters en de aanpak ervan deelnemen aan het netwerk van meerdere RMC-regio's.

Zoals ook in het vorige rapportagejaar is gebleken, is het netwerk naar het oordeel van de RMC-coördinatoren nagenoeg compleet. Zoals verwacht mocht worden uit de good practice meldingen over de intensievere contacten met de partijen voor werk en inkomen is het percentage deelnemende instellingen op dit terrein verder toegenomen. Volgens de geleverde cijfers is 92 % van deze instellingen (RBA/CWI en WIW/GSD) nu een betrokken partner in de RMC-functie. Vorig jaar was dit percentage 86%, het jaar daarvoor 80%.

Redenen van niet deelname

Als wordt gemeld dat een partner uit het onderwijs ontbreekt, is vrijwel altijd de toelichting dat het gaat om een school uit een andere RMC-regio, waarmee dan wel beperkte afspraken zijn gemaakt, zoals over het melden van de voortijdige schoolverlaters. Bij de ontbrekende partijen in de jeugdhulpverlening zijn de contacten ofwel indirect (door participatie in het betreffende netwerk van de jeugdhulpverlening) of wordt het netwerk op dit moment in deze richting verder uitgebouwd. Ook met de niet-deelnemende CWI's lopen al wel informele contacten en/of gaat het CWI betrokken worden bij de RMC-trajectbegeleiding. In een enkel geval ontbreekt het aan beschikbare contactpersonen om het netwerk verder uit te breiden.

Een belangrijke partij waarvoor steeds meer aandacht komt zijn de werkgevers. In sommige regio's wordt deelgenomen in een contactgroep van het MKB, waaruit vacatures o.a. voor leerwerkbanen ontstaan. Ook ontstaan er contacten met de Kenniscentra met als doel om ondernemers te gaan motiveren om personeel alsnog de kans te bieden een startkwalificatie te behalen. Het MKB-banenplan en de taskforce jeugdwerkloosheid worden in sommige RMC-rapportages genoemd als de stimulerende kaders om in het overleg met ondernemers de aanpak van voortijdig schoolverlaten met meer succes op de regionale economische agenda te krijgen. Samenwerking met individuele bedrijven gebeurt vooral op ad-hoc basis.

Dat een sluitend netwerk weliswaar een noodzakelijke maar nog geen voldoende voorwaarde is voor een sluitende aanpak van het voortijdig schoolverlaten blijkt uit de cijfers over de verstrekte begeleiding aan de voortijdige schoolverlaters. Gebrek aan voldoende geschikte trajecten is een van de knelpunten waar de netwerken mee zitten. Uit de cijfers van het huidige rapportagejaar komt naar voren dat 465 nieuwe voortijdige schoolverlaters en 133 oude voortijdige schoolverlaters geen BPV-plek konden vinden. Ook blijkt uit de RMC registratie dat tenminste 6.933 nieuwe voortijdige schoolverlaters (11%) naar het oordeel van de RMC-trajectbegeleiding op dit moment niet herplaatsbaar/bemiddelbaar zijn. Van de nieuwe prioritaire voortijdige schoolverlaters is dit 14% (2.323 voortijdige schoolverlaters).

Gemaakte afspraken in het netwerk

Om voor de voortijdig schoolverlaters de hoofddoelstelling van een startkwalificatie te kunnen realiseren, zijn in het netwerk met name met de onderwijspartners afspraken nodig over de wijze van melding en over de mogelijkheden van plaatsing en hulpaanbod. Ook kunnen met elkaar afspraken gemaakt worden over streefdoelen en de wijze van verantwoording.

In de onderstaande tabel is te zien met hoeveel partijen in het netwerk de betreffende afspraken zijn gemaakt. De cijfers verschillen niet veel van die in het afgelopen jaar. Afspraken ten aanzien van streefdoelen en het afleggen van verantwoording zijn nog steeds wat minder gebruikelijk dan die over melding, plaatsing en mogelijkheden in het hulpaanbod. In die zin is het netwerk vooral gericht op de directe aanpak van het voortijdig schoolverlaten en is minder ingericht om ook beleidsmatig een functie te vervullen. Wellicht is dat een van de redenen dat in veel regio's nog grotere en kleinere knelpunten worden gesignaleerd in de randvoorwaarden, die nodig zijn om een sluitende aanpak te kunnen garanderen, welke gericht is op het behalen van de startkwalificatie.

	melding	plaatsing	hulpaanbod	streefdoelen	verantwoording
met het voortgezet onderwijs	98%	87%	89%	69%	61%
met BVE	98%	90%	85%	67%	72%
met de samenwerkingsverbanden	90%	93%	89%	62%	67%
met lokaal onderwijsbeleid	77%	76%	77%	72%	69%

Van de deelnemende partijen in het netwerk is het percentage aangegeven, waarmee de RMC-coördinatoren nadere afspraken hebben gemaakt over melding, plaatsing etc.

Good practice in samenwerking en netwerkvorming

De good practice voorbeelden laten zien dat er op het terrein van samenwerking en netwerkvorming vooruitgang geboekt kan worden in

- de wijze van organisatie van de samenwerking,
- de inzet van goedwerkende hulpmiddelen bij het versterken van de samenwerking
- het creëren van goede randvoorwaarden.

De organisatorische successen liggen o.a. op het terrein van de inrichting van uitgebreidere netwerken dan tot dusver en een meer integrale aanpak. Daarbij gaat het bijvoorbeeld om de inzet van een MKB actieteam, de oprichting van een jeugdinterventieteam, een samenwerkingsverband waarin alle ketenpartners zitting hebben (bijvoorbeeld RETOUR in Heerlen). Ook zorgt intensivering van de contacten met zowel onderwijsinstellingen als de WIW/SZW ervoor dat voortijdige schoolverlaters goed in beeld zijn en in een vroegtijdig stadium kunnen worden opgepakt. De oprichting van jongerenloketten (bijvoorbeeld Route 23 in Dordrecht) maakt de verdelende verantwoordelijkheden tussen de betrokken partijen inzichtelijker en is een instrument voor kortere werklijnen en snellere werkprocessen. De samenwerking van partijen in een regionaal bureau kan er ook toe leiden dat er voor provinciale en regio-overstijgende partijen een natuurlijke partner voor overleg aanwezig is. Verbeterde contacten met omliggende regio's kunnen tot uitdrukking komen in een beter leveringsverkeer van gegevens. Periodiek overleg en betere leerplichtsamenwerking zijn ook vormen van succesvol netwerkbeheer.

Bij de inzet van goed werkende hulpmiddelen worden door de regio's zaken genoemd als: cursusdagen voor het onderwijs, de landelijke werkgenda van Sardes. Ook kan het beleggen van regionale bijeenkomsten zoals in Parkstad Limburg voor alle betrokken partijen om op grond van verzamelde evaluatiegegevens verbeterstappen te zetten een goed hulpmiddel zijn om de werking van het netwerk slagvaardiger en effectiever te maken.

Bij de succesvolle randvoorwaarden worden o.a. de vastgestelde gemeenschappelijke visies genoemd (startkwalificatie gaat boven werk en werk gaan boven uitkering), integrale beleidsprogramma's van gemeenten zoals Achilles in Venlo en de inzet van financiële middelen door de gemeenten. Ook is er een sence of urgency door de jeugdwerkloosheid, waardoor er een verhoogde belangstelling is voor de startkwalificatie bij de partners uit het werkveld van sociale zaken. Goede bestuurlijke constructies rondom de RMC-functie, bijvoorbeeld doordat het portefeuillehoudersoverleg van een regio het bestuur van de RMC-functie vormt, versterken de RMC-regie.

Aandachtspunten in de netwerkvorming

In de RMC-rapportages wordt gemeld dat door bezuinigingen bij ketenpartners de samenwerking tussen partijen ook onder druk kan komen te staan. De kerntakendiscussie levert enerzijds helderheid op over de inzet van partijen, maar kan anderzijds een knelpunt vormen om het netwerk te kunnen onderhouden. Ook is er nog wel sprake van overlap tussen de RMC-trajectbegeleiding en de begeleiding die door andere ketenpartners wordt gegeven, waardoor inefficiency in de uitvoering van taken ontstaat. Onvoldoende personele middelen bij de RMC-functie en beschikbaarheid van te weinig tijd bij de ketenpartners is synoniem voor achterstallig onderhoud van een regionaal netwerk, als het er om gaat om dit netwerk te optimaliseren. Ketenpartners willen soms ook eerst zien wat een RMC-functie precies voor hen kan betekenen, voordat ze overgaan tot een intensievere samenwerking. Daar waar knelpunten in de regie voorkomen, liggen deze op het vlak van

verschillend functionerende gemeenten, niet overeenstemmende gebiedsindelingen en gebrek aan beleidsafstemming met overig beleid.

5. De registratie van het voortijdig schoolverlaten

Het aantal voortijdige schoolverlaters versus het aantal geregistreerde voortijdige schoolverlaters

Vrijwel alle scholen in het netwerk vervullen hun meldplicht om voortijdige schoolverlaters te melden bij de woongemeente of bij het RMC-meldpunt in de regio. Van 3 scholen voor voortgezet (speciaal) onderwijs en van 2 BVE instellingen in het netwerk is gerapporteerd dat deze geen voortijdige schoolverlaters hebben gemeld. Het melden hoeft niet te betekenen dat alle voortijdige schoolverlaters worden gemeld en dat deze meldingen binnen de wettelijke termijnen plaatsvinden. Een stad als Rotterdam heeft bij de melding bijvoorbeeld te maken met grote aantallen onbekenden door importjongeren. Goede controlemiddelen zijn duur (bijvoorbeeld het uitvoeren van een nulmeting) en geven ook geen garantie dat daarmee alle twijfelgevallen worden opgelost. Een andere bron van onvolledigheid betreft de rapportage door de woongemeenten aan de contactgemeente. Het merendeel van de woongemeenten rapporteert over het aantal gemelde voortijdige schoolverlaters aan de gemeente in de regio die functioneert als contactgemeente voor de RMC-functie. Niettemin wordt in 26 gemeenten deze rapportageplicht niet vervuld. Het betreft de rapportage van het aantal leerplichtige en partieel leerplichtige voortijdige schoolverlaters, waarvoor de gemeente zelf via de afdeling leerplicht de directe verantwoording heeft om deze terug te leiden naar het onderwijs. Van een aantal gemeenten (12) ontbreekt de rapportage van het aantal niet leerplichtige voortijdige schoolverlaters. In het vorige rapportagejaar ging het om 30 gemeenten

Met betrekking tot het inzicht in de omvang van het aantal oude voortijdige schoolverlaters kan worden opgemerkt dat sprake is van een onderschatting van het werkelijke aantal: 13 RMC-(sub)regio's hebben in hun registratie geen gegevens beschikbaar van de aantallen oude voortijdige schoolverlaters en 22 RMC-(sub)regio's hebben geen gegevens van de aantallen herplaatste oude voortijdige schoolverlaters. Overigens wordt in een RMC-rapportage ook melding gemaakt van een overschatting van het aantal vmbo-uitvallers, omdat van niet alle vmbo-doorstromers op 1 augustus al bekend is, of zij zich hebben ingeschreven bij het ROC.

Concluderend kan worden opgemerkt dat het geregistreerde aantal nieuwe en oude voortijdige schoolverlaters waarschijnlijk lager is dan het werkelijke aantal voortijdige schoolverlaters. Door de verschillende soorten oorzaken is vanuit de RMC-rapportages geen goede schatting te maken, wat de omvang van het werkelijke aantal voortijdige schoolverlaters is.

Gebruik van de wettelijk voorgeschreven registratiecategorieën

In de effectrapportage moeten de regio's een groot aantal kenmerken van de voortijdige schoolverlaters en de herplaatsten registreren. Nog lang niet overal voldoet het registratiesysteem of de geregistreerde verzameling van de gegevens hieraan. Uit de navolgende tabellen is te zien dat het gebruik van de registratiecategorieën voor de nieuwe voortijdige schoolverlaters het meest voorkomt en het gebruik van de registratiecategorieën bij de oude voortijdige schoolverlaters minder vaak plaatsvindt. Ook heeft een belangrijk deel van de regio's in hun registratie geen aparte gegevens beschikbaar over de prioritaire doelgroep.

Het aantal (sub)regio's waarin dit gegeven in de rapportage ontbreekt	oude vsv-ers (prioritair)	oude vsv-ers (totaal)	nieuwe vsv-ers (prioritair)	nieuwe vsv-ers (totaal)
aantal vsv-ers	15	13	2	0
Etniciteit	18	15	7	0
Opleiding	18	14	8	1
Geslacht	16	14	6	0
Leeftijd	18	15	7	1
aantal herplaatsten	23	22	5	1

	Het aantal (sub)regio's waarin dit gegeven in de rapportage ontbreekt
Diploma	5
Aanmelding per maand	11
Herhaling	7
Gemeld door	3
Begeleiding	2
Herplaatsing (naar diploma)	8
Duur herplaatsing	7
Uit RMC	5

Het aantal (sub)regio's waarin dit gegeven in de rapportage ontbreekt	herplaatste vsv-ers (prioritair)	herplaatste vsv-ers (totaal)
Etniciteit herplaatsten	12	4
Opleiding herplaatsingen	10	3
Geslacht herplaatsten	10	2
Leeftijd herplaatsten	9	3
Bestemming herplaatsingen	8	2

In vergelijking met het vorige rapportagejaar is er wel sprake van een verbetering van de registratiesystematiek: in minder regio's dan voorheen ontbreken deze gegevenscategorieën in het registratiesysteem en dat effect is opgetreden in vrijwel alle rapportagecategorieën. Zo worden in veel meer regio's dan voorheen de wettelijk vereiste gegevens verzameld over de oude voortijdige schoolverlaters (vorig jaar ontbraken in gemiddeld 22 regio's een of meer van deze gegevens, in het huidige rapportagejaar is dat in gemiddeld 15 regio's). In vrijwel alle regio's worden nu de wettelijk vereiste gegevens verzameld over de nieuwe voortijdige schoolverlaters. Evenals vorig jaar wordt in de registratie het onderscheid naar prioritaire voortijdige schoolverlaters niet altijd gehanteerd, maar ook hier zien we een afname van het aantal regio's dat dit onderscheid weglaat. Vorig jaar hanteerden gemiddeld 19 regio's dit onderscheid niet; in het huidige rapportagejaar is dat in nog 11 regio's het geval.

Overzicht van de beschikbare registratiegegevens

De effecten van het onvolledig gebruik van de registratiecategorieën worden zichtbaar in de beschikbare kwantitatieve gegevens van de achtergrondkenmerken van de voortijdige schoolverlaters. Geslacht, leeftijd en etniciteit zijn de best geregistreerde gegevenscategorieën, de schoolsoort waar de voortijdige schoolverlater van afkomstig is en de etnische achtergrond van de allochtone voortijdige schoolverlaters zijn veel minder volledig geregistreerd. We volstaan daarom in hoofdstuk 6 met een rapportage van de beschikbare cijfers en beschouwen die als de beste schatting voor de werkelijke situatie.

Registratiejaar 2003-2004	prioritair oud	prioritair nieuw	totaal oud	totaal nieuw
totaal aantal voortijdige schoolverlaters van wie de etniciteit bekend is	10.347 (87%)	10.994 (67%)	41.718 (94%)	57.552 (90%)
totaal aantal allochtone voortijdige schoolverlaters van wie de etnische achtergrond bekend is	3.872 (79%)	2.395 (63%)	13.873 (72%)	10.317 (44%)
totaal aantal voortijdige schoolverlaters van wie de schoolsoort bekend is, waar zij het laatst op gezeten hebben	10.421 (87%)	13.181 (81%)	22.989 (52%)	42.830 (67%)
totaal aantal voortijdige schoolverlaters van wie het geslacht bekend is	10.794 (90%)	11.906 (73%)	42.629 (96%)	61.528 (96%)
totaal aantal voortijdige schoolverlaters van wie de leeftijd bekend is	10.409 (87%)	11.632 (71%)	41.065 (93%)	59.763 (94%)

Registratiejaar 2003-2004	prioritair	totaal
aantal herplaatste voortijdige schoolverlaters van wie de etniciteit bekend is	5.116 (70%)	18.584 (77%)
aantal herplaatste allochtone voortijdige schoolverlaters van wie de etnische achtergrond bekend is	1.094 (66%)	5.513 (77%)
aantal herplaatste voortijdige schoolverlaters van wie de geslacht bekend is	5.919 (81%)	22.786 (95%)
aantal herplaatste voortijdige schoolverlaters van wie de leeftijd bekend is	6.356 (87%)	22.481 (93%)
aantal herplaatsingen waarbij de schoolsoort bekend is, waar de jongere het laatst op gezeten heeft	6.513	17.953
aantal herplaatsingen waarbij het eerder behaalde diploma bekend is	354	6.326

Good practice in de registratie

Een goed registratiesysteem en voldoende personeel zijn een vereiste voor een goede vsv-registratie. Daarnaast zien we in de RMC-rapportages dat in regio's stappen worden gezet om de onvolledigheid in de registratie verder aan te pakken door vsv-ers actief op te sporen. Voldoende financiële middelen en beschikbaarheid van casemanagement zijn hierbij geconstateerde randvoorwaarden. Ook zijn er ontwikkelingen waar te nemen, waarin men inzet op een betere voortgangsbewaking van de vsv-ers en om in de registratie mogelijkheden op te nemen voor uitdraai van managementinformatie. Goed werkende software en samenwerking tussen de softwareleveranciers maakt het mogelijk om dergelijke stappen te kunnen zetten.

Huidige aandachtspunten in de registratie

Naast nieuwe ontwikkelingen blijven in diverse regio's toch oude problemen bestaan. Nog steeds hebben niet altijd de gemeenten hun registratie voldoende op orde en ontbreekt de etniciteit in de regioregistratie evenals de

achtergrondgegevens van leerlingen zonder startkwalificatie in de leeftijdsgroep van 18-23 jaar. In sommige regio's is er sprake van vervuilde registratiebestanden en er is de onmogelijkheid tot dusver om informatie over behaalde startkwalificaties te verkrijgen uit andere gegevensbestanden zoals die van de IB-groep. Ook worden in regio's nog steeds technische problemen genoemd, zoals onvoldoende technische faciliteiten, verouderde leerlingbestanden, geen GBA koppeling, waardoor een volledige registratie wordt belemmerd. Door de landelijke plannen voor nieuwe registratiesystemen en voor nieuw te registreren groepen zien instellingen soms door de bomen het bos niet meer. Er is een toenemende vraag naar gegevens van de netwerkpartners, maar er is geen goed wettelijk kader voor de uitwisseling van gegevens. Werkgevers hechten geen belang aan het melden van voortijdige schoolverlaters bij de RMC-functie, wat een goed periodiek volgsysteem voor niet-leerplichtigen zonder startkwalificatie niet eenvoudig maakt. De onzekerheid in GSB-budget maakt in een van de regio's een goede continuïteit in de regionale registratie onmogelijk.

6. De aantallen voortijdige schoolverlaters en de gerealiseerde herplaatsingen.

Het aantal geregistreerde voortijdige schoolverlaters

Voortijdige schoolverlaters zijn alle jongeren tot 23 jaar die niet in het bezit zijn van een startkwalificatie. Jongeren die in het bezit zijn van een diploma havo of vwo, of een beroepsopleiding hebben afgerond op tenminste niveau 2 van de WEB, worden geacht in het bezit te zijn van een startkwalificatie. Jongeren die in het bezit zijn van een getuigschrift van het praktijkonderwijs dan wel een diploma bezitten van een diploma op niveau 1 van het middelbaar beroepsonderwijs en vervolgens werkzaam zijn op grond van een aanstelling of arbeidsovereenkomst worden niet beschouwd als voortijdig schoolverlater.

In het schooljaar 2003-2004 (lopend van 1 augustus 2003 tot 1 augustus 2004) zijn in totaal 108.228 voortijdige schoolverlaters geregistreerd. Het betreft 63.914 geregistreerde nieuwe voortijdige schoolverlaters en 44.314 geregistreerde oude voortijdige schoolverlaters.

Tot de oude voortijdige schoolverlaters behoren de jongeren die al in het voorafgaande schooljaar voor 1 augustus 2003 als voortijdige schoolverlater in de RMC-registratie voorkomen en op 1 augustus 2003 nog niet zijn herplaatst. Nieuwe voortijdige schoolverlaters zijn de jongeren die in het schooljaar 2003-2004 voortijdig schoolverlater zijn geworden.

Binnen de groep van de voortijdige schoolverlaters wordt bijgehouden hoeveel prioritaire voortijdige schoolverlaters er zijn. Dit zijn de extra risico-jongeren die het onderwijs zelfs verlaten zonder diploma vmbo of toegang tot klas 4 van de havo of het vwo. In de RMC-registratie van 2003-2004 zijn er binnen de groep van oude voortijdige schoolverlaters 11.928 prioritair en binnen de groep van nieuwe voortijdig schoolverlaters 16.293 prioritair. Het aantal geregistreerde prioritaire voortijdige schoolverlaters is 26% van het totaal aantal geregistreerde voortijdige schoolverlaters.

		Registratiejaar 2003-2004	Registratiejaar 2002-2003
prioritaire voortijdige schoolverlaters	oud	11.928	6.074
	nieuw	16.293	19.532
	totaal	28.221	25.605
totaal aantal voortijdige schoolverlaters	oud	44.314	26.515
	nieuw	63.914	63.849
	totaal	108.228	90.364

In vergelijking met het vorige registratiejaar is het aantal nieuwe voortijdige schoolverlaters nagenoeg gelijk gebleven en het aantal nieuwe prioritaire voortijdige schoolverlaters is gedaald met 17%. Het totaal aantal geregistreerde voortijdige schoolverlaters is met 20% gestegen. Deze stijging wordt veroorzaakt door een toenemend aantal geregistreerde oude voortijdige schoolverlaters.

Achtergrondkenmerken van de geregistreerde voortijdige schoolverlaters

Van de voortijdige schoolverlaters worden diverse achtergrondgegevens verzameld, zoals de etniciteit, de schoolsoort waar zij het laatst opgezetten hebben, het geslacht en de leeftijd en het feit of zij al tenminste over enig onderwijsdiploma beschikken wanneer zij het onderwijs zonder startkwalificatie verlaten.

Naast de geregistreerde achtergrondkenmerken zijn er nog andere relevante kenmerken die de verschillende groepen voortijdige schoolverlaters nader typeren. Zo zijn er voor jongeren die op grond van intellectuele capaciteiten niet in staat waren een startkwalificatie te behalen andere aanpakken van het voortijdig schoolverlaten relevant dan voor de jongeren die geen zin meer hebben om op school te blijven en zelf een goed idee hebben, wat ze dan wel willen. Een derde (grote) groep van voortijdige schoolverlaters komt in deze positie terecht doordat ze een verkeerde school- en beroepsoriëntatie hebben en niet weten welke onderwijsmogelijkheden beter bij hen passen. Bij een kleine groep voortijdige schoolverlaters is er bovendien zowel sprake van persoonlijke problemen als problemen in de sociale omgeving, hetgeen extra eisen stelt aan de herplaatsingstrajecten.

De etnische achtergrond van de voortijdige schoolverlaters

Volgens de beschikbare RMC-gegevens is naar schatting 59% van de nieuwe voortijdige schoolverlaters van Nederlandse herkomst en 41% is allochtoon. In de groep van oude voortijdige schoolverlaters zijn deze cijfers respectievelijk 54% en 46%.

Etniciteit Registratiejaar 2003-2004	prioritair oud	prioritair nieuw	totaal oud	totaal nieuw
allochtoon	4.891	3.800	19.358	23.408
autochtoon	5.456	7.194	22.360	34.144

In het vorige rapportagejaar waren deze cijfers van de nieuwe voortijdige schoolverlaters respectievelijk 60% en 40% en van de oude voortijdige schoolverlaters respectievelijk 55% en 45%. Er is dus nauwelijks iets gewijzigd in de verdeling van voortijdige schoolverlaters m.b.t. de etniciteit. Afgemeten naar de landelijke verhouding in het aantal Nederlandse en allochtone leerlingen in het onderwijs kan worden geconcludeerd dat er een ruime oververtegenwoordiging is van allochtone jongeren, die voortijdig schoolverlater worden.

Van een deel van de allochtone voortijdige schoolverlaters is meer informatie bekend over hun etnische achtergrond. De volgende tabel, die op aantal is geordend, laat zien wat er binnen deze groep bekend is over de omvang van het aantal voortijdige schoolverlaters in de diverse etnische groepen. De niet-westerse allochtonen zijn in aantal de grootste groep, gevolgd door de Surinaamse, Marokkaanse en Turkse jongeren. Deze rangorde wijkt niet af van die in het vorige rapportagejaar.

Etnische achtergrond Registratiejaar 2003-2004	prioritair oud	prioritair nieuw	totaal oud	totaal nieuw	totaal oud+nieuw
overig niet westers	1.032	741	3.705	3.195	6.900
surinamers	883	404	3.310	2.048	5.358
marokkanen	642	396	2.230	1.880	4.110
turken	774	391	2.111	1.294	3.405
overig westers	351	300	1.635	1.179	2.814
antillianen	185	158	848	700	1.548
kaapverdianen	5	5	34	21	55

Voortijdige schoolverlaters uit het voortgezet onderwijs

Volgens de beschikbare RMC-gegevens heeft naar schatting 33% van de nieuwe voortijdige schoolverlaters en 43% van de oude voortijdige schoolverlaters in of na het voortgezet onderwijs de school de rug toegekeerd. Zoals ook in het vorige rapportagejaar naar voren kwam is van de schoolsoorten in het voortgezet onderwijs het vmbo de grootste leverancier van voortijdige schoolverlaters. Op grond van de beschikbare cijfers kunnen we vaststellen dat 75% van de nieuwe voortijdige schoolverlaters en 71% van de oude voortijdige schoolverlaters met een voortgezet onderwijs achtergrond een vmbo-leerling was.

Een kleine groep, te weten 8% van de nieuwe voortijdige schoolverlaters en 7% van de oude voortijdige schoolverlaters met een voortgezet onderwijs achtergrond is al in de onderbouw van het voortgezet onderwijs uitgevallen.

Opleidingsachtergrond Registratiejaar 2003-2004	prioritair oud	prioritair nieuw	totaal oud	totaal nieuw
brugjaren vo	206	460	206	460
onderbouw vo	467	642	467	642
praktijkonderwijs	421	686	421	686
bovenbouw vmbo	4.642	4.606	4.642	4.606
vmbo	1.256	2.602	2.489	5.947
bovenbouw havo/vwo	58	488	729	775
havo/vwo	49	181	1.019	760
voortgezet onderwijs	13	158	16	186
totaal	7.112	9.823	9.989	14.062

Voortijdige schoolverlaters uit het middelbaar beroepsonderwijs

Volgens de beschikbare RMC-gegevens zijn 23.718 nieuwe voortijdige schoolverlaters (dat is 55% van de nieuwe voortijdige schoolverlaters van wie we beschikken over onderwijsachtergrondgegevens) afkomstig uit

het middelbaar beroepsonderwijs. In deze groep van voortijdige schoolverlaters is van 21% (4.890 nieuwe voortijdige schoolverlaters) bekend dat ze afkomstig zijn uit de niveau 1 opleidingen.

Andere pregnante cijfers zijn dat ruim 71% van de nieuwe voortijdige schoolverlaters uit het middelbaar beroepsonderwijs afkomstig is uit de beroepsopleidende leerweg (bol) en 28% uit de beroepsbegeleidende leerweg (bbl).

Voor 21% van het totaal aantal nieuw geregistreerde prioritaire voortijdige schoolverlaters (zij die niet in het bezit zijn van een diploma vmbo of niet verder gekomen zijn dan klas 3 van havo of vwo) blijkt ook het middelbaar beroepsonderwijs geen geschikte route te zijn: er zijn 3.358 prioritaire nieuwe voortijdige schoolverlaters die het mbo zonder startkwalificatie verlaten.

Opleidingsachtergrond Registratiejaar 2003-2004	prioritair oud	prioritair nieuw	totaal oud	totaal nieuw
vol bol 1	712	625	1.581	3.109
vol bol 2	114	259	940	1.985
vol bol 3	91	96	683	1.467
vol bol 4	111	165	913	1.859
vol bol 2-4	695	839	1.099	6.097
deel bol 1	0	25	20	148
deel bol 2	8	8	4	76
deel bol 3	0	4	11	37
deel bol 4	1	3	1	25
deel bol 2-4	1	6	7	112
bol 1	0	0	0	102
bol 2	0	0	0	166
bol 3	0	0	0	67
bol 4	0	0	0	98
bol	116	81	668	1.430
bbl 1	698	350	1.052	1.474
bbl 2	66	239	423	1.613
bbl 3	15	60	154	620
bbl 4	25	28	153	275
bbl 2-4	581	525	740	1.990
bbl	75	45	428	696
MBO niveau 1	0	0	79	57
MBO niveau 2	0	0	1	3
MBO niveau 3	0	0	0	1
MBO	0	0	0	211
totaal	3.309	3.358	8.957	23.718

Voortijdige schoolverlaters met een andere onderwijsachtergrond

Een klein deel van de voortijdige schoolverlaters is afkomstig uit de volwasseneneducatie of uit andere vormen van (speciaal) onderwijs. Het betreft 5.050 nieuwe voortijdige schoolverlaters en 4.043 oude voortijdige schoolverlaters.

Voortijdige schoolverlaters met een onderwijsdiploma

In de RMC-registratie wordt ook bijgehouden of de voortijdig schoolverlater al over een onderwijsdiploma beschikte. Voor zover bekend hadden van de nieuwe voortijdige schoolverlaters 10.872 jongeren een vmbo diploma en van de oude voortijdige schoolverlaters waren er 4.891 met een vmbo-diploma.

Door de RMC-regio's zijn 1.107 voortijdige schoolverlaters uit het praktijkonderwijs geregistreerd. Van hen moeten we op grond van de definitie aannemen dat zij niet beschikken over een getuigschrift van het praktijkonderwijs.

Uit de RMC-registratie blijkt verder dat 2.007 nieuwe voortijdige schoolverlaters en 1.712 oude voortijdige schoolverlaters over een diploma op assistentniveau beschikken. Volgens de definitie van het voortijdig

schoolverlaten gaat het hier om jongeren die niet aan het werk zijn, c.q. niet beschikken over een aanstelling of arbeidsovereenkomst.

Als de RMC-registratie op dit punt voldoende volledig is, dan betekent dit dat maar 20% van de nieuwe voortijdige schoolverlaters en maar 15% van de oude voortijdige schoolverlaters al een onderwijsdiploma heeft en de rest van de voortijdige schoolverlaters na een rommelige schoolcarrière het onderwijs verlaat.

Leeftijd en geslacht van de voortijdige schoolverlaters

Net als in het vorige registratiejaar zijn er in alle onderscheiden groepen van voortijdig schoolverlaten wat meer jongens dan meisjes die voortijdig schoolverlater worden.

Geslacht Registratiejaar 2003-2004	prioritair oud	prioritair nieuw	totaal oud	totaal nieuw
man	6.147	6.972	22.901	34.322
vrouw	4.647	4.934	19.728	27.206

Het merendeel van de voortijdige schoolverlaters is niet meer leerplichtig. Van de nieuwe voortijdige schoolverlaters is 80% in de leeftijd van 17-22 jaar en van de oude voortijdige schoolverlaters is dit 95%. Het aandeel nieuwe 17-22 jarige voortijdige schoolverlaters stijgt, zo blijkt uit de vergelijking met de cijfers uit het vorige registratiejaar. Toen behoorden 74% van de nieuwe voortijdige schoolverlaters en 94% van de oude voortijdige schoolverlaters tot de leeftijdsgroep van 17-22 jarigen.

Leeftijd Registratiejaar 2003-2004	prioritair oud	prioritair nieuw	totaal oud	totaal nieuw
jonger dan 15 jaar	129	493	301	1.059
15 jaar	120	539	335	1.311
jonger dan 16 jaar	199	641	248	1.785
totaal aantal	448	1.673	884	4.155

Leeftijd Registratiejaar 2003-2004	prioritair oud	prioritair nieuw	totaal oud	totaal nieuw
16 jaar	406	2.329	1.332	7.932

Leeftijd Registratiejaar 2003-2004	prioritair oud	prioritair nieuw	totaal oud	totaal nieuw
17 jaar	708	2.162	2.432	9.238
18 jaar	1.332	1.563	5.406	8.174
19 jaar	1.555	940	6.888	6.717
20 jaar	1.616	652	7.335	5.149
21 jaar	1.781	552	7.608	4.471
22 jaar	2.076	332	7.065	3.288
17-22 jaar	487	1.429	2.115	10.639
totaal aantal	9.555	7.630	38.849	47.676

Aanmelding bij de RMC en verstrekte begeleiding

In een aantal RMC-regio's is bijgehouden wanneer het voortijdig schoolverlaten bij hen worden aangemeld. Het betreft de gegevens van in totaal 44.634 meldingen.

Negenenveertig procent van de meldingen uit het schooljaar 2003-2004 vinden plaats in de zomermaanden (juni, juli, augustus, september). De maand augustus was voor de RMC-regio's de drukste maand met 10.618 aanmeldingen (24% van de meldingen). Eenenvijftig procent van de meldingen gebeurt in de periode na de teldatum van 1 oktober en voor 1 juni van een schooljaar.

Van de ontvangen meldingen gaat het in 93% van de gevallen om een jongere die voor de eerste maal wordt gemeld. In 6% van de aanmeldingen wordt de jongere voor de tweede keer aangemeld als voortijdig schoolverlater.

Door de gemeenten zijn 5.736 gevallen van absoluut verzuim opgegeven (leerplichtige jongeren die bij geen enkele school staan ingeschreven).

Uit de cijfers over de verstrekte begeleiding aan de voortijdige schoolverlaters komt naar voren dat 465 nieuwe voortijdige schoolverlaters en 133 oude voortijdige schoolverlaters geen BPV plek konden vinden. Ook blijkt uit

de RMC registratie dat tenminste 6.933 nieuwe voortijdige schoolverlaters (11%) naar het oordeel van de RMC-trajectbegeleiding niet herplaatsbaar/bemiddelbaar zijn. Van de nieuwe prioritaire voortijdige schoolverlaters is dit 14% (2.323 voortijdige schoolverlaters).

Het aantal herplaatste voortijdige schoolverlaters

In het registratiejaar 2003-2004 zijn in totaal 24.106 (oude en nieuwe) voortijdige schoolverlaters herplaatst naar enig traject in de richting van onderwijs, werk of zorg. Dat is 22,3% van het totaal aantal (oude en nieuwe) voortijdige schoolverlaters. In het vorige registratiejaar was dit percentage 22,4%.

Binnen de groep van nieuwe voortijdige schoolverlaters die zijn herplaatst, behoort 32% (6.021 vsv-ers) tot de prioritaire doelgroep. Binnen de groep van de oude voortijdige schoolverlaters is dit percentage 25% (1.277 vsv-ers).

aantallen voortijdige schoolverlaters			aantallen herplaatste voortijdige schoolverlaters		
prioritair	oud	11.928	prioritair	oud	1.277
	nieuw	16.293		nieuw	6.021
	totaal	28.221			7.298
totaal	oud	44.314	totaal	oud	5.040
	nieuw	63.914		nieuw	19.066
	totaal	108.228			24.106

Zetten we de gerealiseerde herplaatsingen af tegen de aantallen geregistreerde voortijdige schoolverlaters, dan is 30% van de nieuwe voortijdige schoolverlaters en 11% van de oude voortijdige schoolverlaters herplaatst. In de prioritaire doelgroep is 37% van de nieuwe voortijdige schoolverlaters en 11% van de oude voortijdige schoolverlaters herplaatst.

Anders gezegd is de RMC-functie tot dusver voor 30% van de nieuwe voortijdige schoolverlaters een nuttig instrument. Dat geldt in mindere mate voor de groep van oude voortijdige schoolverlaters, zo blijkt uit het lager aantal gerealiseerde herplaatsingen in deze groep. Hoe langer een jongere voortijdig schoolverlater is, hoe minder succesvolle RMC-bemiddeling nog aan de orde is of kan zijn: uit de resultaten van de pilots over loopbaanbegeleiding blijkt dat jongeren die zonder startkwalificatie aan het werk zijn gegaan, nog maar moeilijk te interesseren zijn voor een RMC-bemiddeling richting de startkwalificatie.

Achtergrondgegevens van de herplaatste voortijdige schoolverlaters

Ook van de herplaatste voortijdige schoolverlaters worden diverse achtergrondgegevens verzameld, zoals de etniciteit, de schoolsoort waar zij het laatst opgezetten hebben, het geslacht en de leeftijd en het feit of zij al tenminste over enig onderwijsdiploma beschikken wanneer zij het onderwijs zonder startkwalificatie verlaten. Uit de rapportages van de RMC-regio's blijkt, dat de RMC-registratie van deze achtergrondkenmerken nog niet compleet is. We volstaan daarom met een rapportage van de beschikbare cijfers en beschouwen die als de beste schatting voor de werkelijke situatie. De totaalcijfers waarop deze schattingen zijn gebaseerd, treft u aan in hoofdstuk 5.

Bedacht moet worden dat in de RMC-rapportages wordt meegenomen dat een jongere verscheidene keren herplaatst kan zijn en dus meerdere malen kan worden geteld. Dit is in de registratie van de achtergrondgegevens toegestaan bij de laatste schoolsoort waar de jongere op heeft gezeten en bij het eerder behaalde diploma. Ook wordt in de RMC-registratie van de achtergrondgegevens geen onderscheid gemaakt naar oude en nieuwe herplaatste voortijdige schoolverlaters, zodat we alleen over de beschikbare totalen kunnen rapporteren.

De etniciteit van de herplaatste voortijdige schoolverlaters

Volgens de beschikbare RMC-gegevens hebben 62% van de herplaatste voortijdige schoolverlaters de Nederlandse nationaliteit en is 38% van allochtone afkomst. Vergeleken met het aantal geregistreerde voortijdige schoolverlaters is er een geringe ondervetegenwoordiging van het aantal herplaatste allochtone voortijdige schoolverlaters (in de RMC-registratie hebben in totaal 43% voortijdige schoolverlaters een allochtone herkomst) maar die scheve verhouding ten nadele van de allochtone jongeren is, vergeleken met het vorige rapportagejaar (voor zover het toen bekend was), veel minder geworden. De herplaatsingsmogelijkheden voor allochtone en autochtone jongeren lijken dus inmiddels vrijwel even gemakkelijk dan wel even moeilijk te zijn.

Etniciteit Registratiejaar 2003-2004	prioritair	totaal
allochtoon	1.657	7.147
autochtoon	3.459	11.437

In totaal is van 5.513 herplaatste allochtone jongeren de etnische herkomst bekend. Kijkend naar de absolute aantallen, hebben de meeste herplaatsingen in deze groep betrekking op de Surinaamse voortijdige schoolverlaters, gevolgd door de Marokkaanse en niet-westerse voortijdige schoolverlaters. Afgezet tegen de etnische herkomst van het aantal allochtone voortijdige schoolverlaters worden de Antilliaanse (32%), Turkse (28%) en Marokkaanse (27%) voortijdige schoolverlaters uit deze groep relatief het vaakst herplaatst.

Etnische herkomst Registratiejaar 2003-2004	prioritair	totaal
surinamers	211	1.235
marokkanen	217	1.107
overig niet westers	255	1.056
turken	197	949
overig westers	129	537
antillianen	78	502
kaapverdianen	7	127

Geslacht en leeftijd van de herplaatste voortijdige schoolverlaters

De groep van herplaatste voortijdige schoolverlaters bestaat voor 58% uit jongens en voor 42% uit meisjes. Gerelateerd aan het aantal voortijdige schoolverlaters van wie het geslacht bekend is, wordt 24% van de mannelijke voortijdige schoolverlaters en 20% van de vrouwelijke voortijdige schoolverlaters herplaatst.

Geslacht Registratiejaar 2003-2004	prioritair	totaal
man	3.512	13.249
vrouw	2.407	9.537

In de RMC-registratie is ook de leeftijd van vrijwel alle herplaatste voortijdige schoolverlaters bijgehouden. Het merendeel (72%) van de herplaatste voortijdige schoolverlaters is 17 jaar of ouder en 9% is jonger dan 16 jaar. Afgezet tegen de groep voortijdige schoolverlaters is er een groot verschil in herplaatsing: van de voortijdige schoolverlaters die jonger zijn dan 16 jaar wordt 40% herplaatst, van de groep van voortijdige schoolverlaters die 17 jaar of ouder zijn wordt 19% herplaatst. Van de 16 jarige voortijdige schoolverlaters wordt 46% herplaatst. De RMC-functie is dus relatief het meest werkzaam voor de herplaatsing van leerplichtige voortijdige schoolverlaters en relatief minder in beeld bij het (zich willen laten) herplaatsen van de niet meer leerplichtige voortijdige schoolverlaters.

Leeftijd Registratiejaar 2003-2004	prioritair	totaal
jonger dan 15	202	462
15 jaar	311	629
jonger dan 16	629	926
totaal	1.142	2.017

Leeftijd Registratiejaar 2003-2004	prioritair	totaal
16 jaar	1.489	4.247

Leeftijd Registratiejaar 2003-2004	prioritair	totaal
17 jaar	1.077	3.703
18 jaar	737	3.022
19 jaar	450	2.248
20 jaar	335	1.665
21 jaar	286	1.524
22 jaar	168	623
17-22 jaar	672	3.432
totaal	3.725	16.217

Gegevens over het aantal herplaatsingen

Volgens de beschikbare gegevens over de herhaalde meldingen komt 7% van de voortijdige schoolverlaters in een schooljaar meer dan een keer met de RMC-functie in aanraking. Jongeren kunnen in een schooljaar dus vaker worden herplaatst. In sommige onderdelen van de RMC-registratie wordt daarom niet het aantal herplaatste jongeren geregistreerd, maar het aantal herplaatsingen. Dit gebeurt op aanwijzing van de RMC-wet bij de opleidingsachtergrond van de herplaatste voortijdige schoolverlaters, het reeds eerder behaalde diploma (in het vmbo of niveau 1 van de beroepsopleiding) van de herplaatste jongere en bij de herplaatsingsbestemming.

De opleidingsachtergrond van de herplaatsingen

Voor zover bekend op grond van de RMC-registratie komen herplaatsingen het meeste voor bij voortijdige schoolverlaters uit het middelbaar beroepsonderwijs, te weten 7.991 herplaatsingen. Bij voortijdige schoolverlaters uit het voortgezet onderwijs zijn in totaal 6.332 herplaatsingen voorgekomen. Een globale vergelijking met het aantal voortijdige schoolverlaters met deze opleidingen als onderwijsachtergrond leert, dat herplaatsingen relatief iets vaker aan de orde zijn bij voortijdige schoolverlaters met een voortgezet onderwijs achtergrond dan bij voortijdige schoolverlaters uit het middelbare beroepsonderwijs.

Binnen de groep herplaatsingen van jongeren met een voortgezet onderwijs achtergrond hebben de meeste herplaatsingen (74%) betrekking op voortijdige schoolverlaters met een vmbo-achtergrond.

Opleidingsachtergrond Registratiejaar 2003-2004	prioritair	totaal
onderb. vo	370	370
brugjaren vo	169	169
praktijkond.	263	263
bovenb. vmbo	1.564	1.564
vmbo	1.572	3.092
bovenb. havo/vwo	50	256
havo/vwo	91	578
vo/vso	0	40
totaal	4.079	6.332

Binnen de groep herplaatsingen van voortijdige schoolverlaters uit het middelbaar beroepsonderwijs heeft 25% van de herplaatsingen betrekking op jongeren met een mbo-niveau 1 achtergrond.

Verder blijkt uit de cijfers dat 71% van de herplaatsingen betrekking heeft op voortijdige schoolverlaters uit de beroepsopleidende leerweg (bol) en bij 28% van de herplaatsingen gaat het om voortijdige schoolverlaters met een bbl-achtergrond.

In 6.326 gevallen gaat het om herplaatsingen, waarbij de jongere beschikt over een vmbo diploma (5.721 herplaatsingen) of een diploma mbo-niveau 1 (605 herplaatsingen).

Opleidingsachtergrond Registratiejaar 2003-2004	prioritair	totaal
vol bol 1	388	1.199
vol bol 2	127	643
vol bol 3	21	395
vol bol 4	44	572
vol bol 2-4	508	1.958
deel bol 1	26	77
deel bol 2	1	14
deel bol 3	1	19
deel bol 4	0	23
deel bol 2-4	11	68
bol 1	0	16
bol 2	0	31
vol bol 1-2	0	20
bol 3	0	9
bol 4	0	7
vol bol 3-4	0	14
bol	43	577
bbl 1	201	706
bbl 2	96	463
bbl 1-2	0	27
bbl 3	18	113
bbl 4	11	49
bbl 2-4	150	660
bbl	21	221
mbo	95	110
totaal	1.762	7.991

Duur van de herplaatsingen

Van 16.659 herplaatsingen is bekend hoe lang het duurt voordat de jongere herplaatst is. Ruim de helft van deze herplaatsingen (54%) is gerealiseerd binnen 3 maanden na aanmelding van het voortijdig schoolverlaten en in totaal gebeurt 74% van de herplaatsingen binnen een half jaar. Van 6% van de herplaatsingen duurt het langer dan een jaar voordat de herplaatsing is gerealiseerd.

De herplaatsingsbestemming

Uit de RMC-registratie is van 5.716 herplaatsingen van prioritaire voortijdige schoolverlaters en in totaal van 20.771 herplaatsingen vastgelegd wat de herplaatsingsbestemming is. Van het totaal aantal herplaatsingen is in 58% van de gevallen de voortijdige schoolverlater terug naar het onderwijs geplaatst en in 32% van de herplaatsingsgevallen is de jongere naar werk geleid. In 1% van de herplaatsingen is de herplaatsingsbestemming 'opvang'. Tenslotte is op 9% van de herplaatsingen de categorie 'overig' van toepassing. Deze categorie omvat uiteenlopende plaatsingsbestemmingen waaronder de justitiële jeugdinrichtingen, het leger etc.

In de prioritaire doelgroep ligt het aantal herplaatsingen naar onderwijs wat hoger: hier is in 61% van de herplaatsingsgevallen de onderwijsbestemming aan de orde en is in 30% van de herplaatsingsgevallen de jongere toegeleid naar werk. In 2% van de herplaatsingsbestemmingen gaat het om een opvangtraject.

Kijken we of een startkwalificatietraject de directe herplaatsingsbestemming is, dan laten de cijfers zien dat 24% van het totaal aantal herplaatsingsbestemmingen hieraan voldoet. In 76% van de herplaatsingsgevallen is de gekozen herplaatsingsbestemming eerder een tussenfase op weg naar wellicht een startkwalificatie. Ook in het vorige rapportagejaar bestond 24% van de herplaatsingsbestemmingen uit een startkwalificerend onderwijstraject.

Van 11.071 voortijdige schoolverlaters is bekend dat ze uit de RMC-registratie zijn verwijderd. In 5.371 gevallen komt dit vanwege het bereiken van de leeftijd van 23 jaar en 1.191 vsv-ers zijn verhuisd. Van de overige uitschrijvingen is de reden onbekend.

Herplaatsingsbestemming voortgezet onderwijs of praktijkonderwijs Registratiejaar 2003-2004	prioritair	totaal
brugjaar vo	103	128
praktijkonderwijs.	55	108
vmbo	497	751
havo/vwo	124	288
totaal	779	1.275

Herplaatsingsbestemming beroepsonderwijs Registratiejaar 2003-2004	prioritair	totaal
vol bol 1	326	819
deel bol 1	41	84
bol 1	27	53
bbl 1	234	498
bol 1-2	9	16
bbl 1-2	17	20
vol bol 2-4	815	3.241
bol 2-4	42	130
deel bol 2-4	53	180
bbl 2-4	359	1.422
vol bol 3-4	2	9
bol	16	89
bbl	11	56
mbo	4	88
totaal	1.956	6.705

Herplaatsingsbestemming volwasseneneducatie Registratiejaar 2003-2004	prioritair	totaal
vavo	100	368
nt2	35	55
overig volwassenen educatie	99	322
totaal	234	745

Herplaatsingsbestemming hoger onderwijs Registratiejaar 2003-2004	prioritair	totaal
hbo	0	3

Herplaatsingsbestemming overig onderwijs Registratiejaar 2003-2004	prioritair	totaal
overig onderwijs	518	3.182
onderwijs	0	76
totaal	518	3.258

Herplaatsingsbestemming werk Registratiejaar 2003-2004	prioritair	totaal
wiw	383	1.027
baan	1.349	5.787
totaal	1.732	6.814

Herplaatsingsbestemming opvang/overig Registratiejaar 2003-2004	prioritair	totaal
opvang	128	311
overig	369	1.660

Realisatie van de streefcijfers

In het vorige rapportagejaar is een analyse gemaakt van de streefcijfers die in de RMC-regio's worden gehanteerd. Op negen RMC-(sub)regio's na waren toen streefdoelen geformuleerd over de aantallen voortijdige schoolverlaters en de aantallen herplaatsingen voor het jaar 2003-2004 en 2004-2005. De vermelde cijfers lieten zien dat men een jaarlijkse afname van de aantallen voortijdige schoolverlaters in de drie leeftijdsgroepen (jonger dan 16 jaar, 16 jaar, 17 jaar en ouder) verwachtte van ongeveer 9%. Een streefdoel bij de herplaatsingen was dat er een jaarlijkse toename van de herplaatsingen zou zijn van 8%, die vooral gerealiseerd moeten worden door meer herplaatsingen in de groep van voortijdige schoolverlaters van 17 jaar en ouder.

Vergelijken we deze streefdoelen met de feitelijke aantallen geregistreerde nieuwe voortijdige schoolverlaters in 2003-2004 dan is deze veronderstelling niet bewaarheid geworden. Het aantal nieuwe voortijdige schoolverlaters is ten opzichte van het vorige verslagjaar nagenoeg gelijk gebleven. De daling van het aantal nieuwe voortijdige schoolverlaters in 2002-2003 van 10% ten opzichte van het registratiejaar 2001-2002 heeft zich in het registratiejaar 2003-2004 (nog) niet verder doorgezet

Ook is het streefdoel ten aanzien van de herplaatsingen niet gerealiseerd. In het jaar 2003-2004 is 22,3% van het totaal aantal (oude en nieuwe) voortijdige schoolverlaters herplaatst. In het vorige registratiejaar was dit percentage 22,4%. Wel is er een toename van het aantal herplaatsingen in de groep van voortijdige schoolverlaters van 17-22 jaar. In deze groep is in het verslagjaar 2003-2004 19% herplaatst. In het vorige verslagjaar was dit 16%. De inzet van extra middelen vanaf 2005 voor trajectbegeleiding zijn bedoeld om het aantal herplaatsingen te laten toenemen.

Gerelateerd aan het totaal aantal geregistreerde voortijdige schoolverlaters ziet het direct behaalde startkwalificatierendement er als volgt uit: 22,3% van de voortijdige schoolverlaters wordt herplaatst en van hen komt 24% terecht op een startkwalificerend traject. Het directe startkwalificatierendement van bedraagt daarmee 5%, het indirecte rendement is 17%.

Samenvattend overzicht van de aantallen voortijdige schoolverlaters en de gerealiseerde herplaatsingen in schooljaar 2003-2004

overzicht van de aantallen voortijdige schoolverlaters en de gerealiseerde herplaatsingen in schooljaar 2003-2004	volledig leerplichtige leerlingen	partieel leerplichtige leerlingen	niet leerplichtige leerlingen	onbekend	opgave totaal
aantal ingeschreven leerlingen op 1-10-2003	787.070	249.639	240.761		1.277.470
aantal ingeschreven leerlingen in vo	708.229	157.332	10.387		875.948
aantal ingeschreven leerlingen in BVE	78.841	92.307	230.374		401.522
aantal oude voortijdige schoolverlaters	884	1.332	38.849	3.249	44.314
aantal nieuwe voortijdige schoolverlaters	4.155	7.932	47.676	4.151	63.914
totaal aantal voortijdige schoolverlaters	5.039	9.264	86.525	7.400	108.228
<i>percentage nieuwe vsv-ers (als % van het aantal ingeschreven leerlingen)</i>	1%	3%	20%		5%
<i>percentage nieuwe vsv-ers (als % van het totaal aantal vsv-ers)</i>	82%	86%	55%		59%
aantal oude voortijdige schoolverlaters waarvan bekend is dat ze afkomstig zijn uit v(s)o					9.989
aantal oude voortijdige schoolverlaters waarvan bekend is dat ze afkomstig zijn uit BVE (MBO+VE)					11.077
aantal nieuwe voortijdige schoolverlaters waarvan bekend is dat ze afkomstig zijn uit v(s)o					14.062
aantal nieuwe voortijdige schoolverlaters waarvan bekend is dat ze afkomstig zijn uit BVE (MBO+VE)					25.778
aantal herplaatste voortijdige schoolverlaters	2.017	4.247	16.217	1.625	24.106
aantal herplaatsingen waarvan bekend is dat de jongeren zijn herplaatst naar regulier onderwijs					11.986
aantal herplaatsingen waarvan bekend is dat de jongeren zijn geplaatst in een traject met als hoofddoel werk					6.814
aantal herplaatsingen waarvan bekend is dat de jongeren zijn geplaatst in opvang					311
aantal prioritaire nieuwe voortijdige schoolverlaters	1.673	2.329	7.630	4.661	16.293
aantal prioritaire oude voortijdige schoolverlaters	448	406	9.555	1.519	11.928
totaal aantal prioritaire voortijdige schoolverlaters	2.121	2.735	17.185	6.180	28.221
<i>percentage prioritaire voortijdige schoolverlaters (als % van het aantal voortijdige schoolverlaters)</i>	42%	30%	20%		26%
aantal herplaatste prioritaire voortijdige schoolverlaters	1.142	1.489	3.725	942	7.298

7. Beschikbare middelen voor de aanpak van het voortijdig schoolverlaten

In hun rapportages maken de regio's zichtbaar welke middelen zij in kunnen zetten bij de aanpak van voortijdig schoolverlaten en op welke taakonderdelen zij dat doen.

Naast de rijksbijdrage voor de RMC-functie die de regio's jaarlijks ontvangen kunnen zij in meer of mindere mate (afhankelijk van de regio) beschikken over middelen uit het Gemeentelijk Onderwijsachterstandenbeleid (GOA), het Grote Steden Beleid (GSB) en gemeentelijke middelen. Middelen die overige (samenwerkings)partijen binnen de context van de eigen opdracht (onderwijs, zorg, etc.) inzetten ten behoeve van de doelgroep jongeren, vallen buiten het kader van de rapportage door de contactgemeenten.

In totaal was in het rapportagejaar 2003-2004 in de RMC-regio's €43.799.134 beschikbaar aan middelen voor de aanpak van voortijdig schoolverlaten. Daarvan kwam 26% uit de rijksbijdrage RMC-functie, 22% uit GOA, 26% uit GSB specifiek voor vsv, 3% uit overig GSB geld en 23% uit andere gemeentelijke middelen. Van 90% van de middelen is een indicatie gegeven, op welke begrotingsposten deze middelen worden ingezet. In het vorig rapportagejaar (2003) werd volgens opgave van de regio's in totaal €43.256.864 ingezet

	coördinatie	administra- tie	traject- begeleiding	registratie	netwerk	projecten	overig	reservering	totaal bekend
eigen middelen	1.740.321	1.279.606	11.420.783	1.169.445	1.499.571	10.317.298	721.728	153.434	28.302.186
RMC middelen	2.486.978	968.621	3.742.283	730.956	352.664	1.505.217	521.149	710.947	11.018.815
totaal	4.227.299	2.248.227	15.163.066	1.900.401	1.852.235	11.822.515	1.242.877	864.381	39.321.001
in %	11	6	38	5	5	30	3	2	

Het leeuwendeel van de beschikbare middelen (68%) wordt direct ingezet ten behoeve van de voortijdige schoolverlaters in de vorm van trajectbegeleiding en projecten; dit percentage ligt ongeveer gelijk aan de inzet in het vorig rapportagejaar (69%). Een belangrijk verschil ten opzichte van het vorig jaar is de verschuiving in middeleninzet van projecten naar trajectbegeleiding. In 2004 is 30% van het budget op projecten ingezet en 38% op trajectbegeleiding. In 2003 was nog 42% van het budget op projecten ingezet en 27% op trajectbegeleiding. Dit lijkt een indicatie voor een werkwijze waarbij de RMC-functie in de samenwerking met andere partijen meer werkt vanuit het principe van taakverdelende verantwoordelijkheid en waarbij partijen worden aangesproken op de eigen taken ten aanzien van de doelgroep.

Inzet van middelen op preventieve activiteiten en opvang.

Ondanks de hierboven genoemde nadruk op het vervullen van kerntaken blijkt de RMC-functie in een aantal regio's een belangrijke partij voor het (mede)financieren van activiteiten of voorzieningen waartoe de samenwerkingspartijen anders blijkbaar, ondanks hun eigen opdracht en financiering, niet in staat zouden zijn. Er zijn 29 rapportages waarin melding wordt gemaakt van de inzet van middelen op preventieve activiteiten dan wel van (mede)financiering van opvangvoorzieningen voor jongeren. Het gaat daarbij om een totaalbedrag van €1.448.513 hetgeen een lichte stijging ten opzichte van het vorig rapportagejaar betekent. In 2003 werd €1.217.976 op deze activiteiten ingezet.

De regio's rapporteerden een bijdrage aan opvangvoorzieningen (meestal gelieerd aan of binnen het voortgezet onderwijs) ten bedrage van totaal €303.885.

Daarnaast werden met name in het vmbo en bij de overgang van het vmbo naar het mbo middelen in preventieve zin ingezet. Opvallend is daarbij de preventieve trajectbegeleiding in het voortgezet onderwijs door de RMC-functie, terwijl strikt genomen de leerplichtambtenaar hier de aangewezen functionaris zou behoren te zijn. Wellicht is hier sprake van het opvullen van een leemte door de RMC-functie daar verschillende regio's melden dat de leerplichtfunctie niet in alle gevallen naar behoren functioneert.

In een enkel geval lijkt een regio het uitblijven van financiering van belangrijk geachte activiteiten te compenseren door de inzet van RMC-middelen; zo financiert een regio het schoolmaatschappelijk werk in haar regio met een bedrag van €71.500.

8. Mogelijkheden van trajecten voor voortijdig schoolverlaters

Wijze van trajectbegeleiding

De RMC-functie heeft als een belangrijke opdracht het terugleiden van de voortijdige schoolverlaters op een traject naar een startkwalificatie. Daarvoor hanteert elke regio een trajectbegeleidingsmodel, waarin specifieke trajectbegeleiding aan de voortijdige schoolverlater wordt geboden. Deze modellen kennen (idealiter) een aantal hoofdkenmerken: het werven van jongeren (de opsporing van voortijdige schoolverlaters c.q. het contact leggen met gemelde voortijdige schoolverlaters), de intake, vormen van aanbodversterking, bemiddelingstaken, het opstellen van een handelingsplan, het sluiten van een trajectovereenkomst met de jongere en nazorgactiviteiten na plaatsing in een traject.

Op grond van de verschillende werkwijzen in de werkpraktijk kan een onderscheid gemaakt worden tussen twee vormen van begeleiding, namelijk persoonlijke trajectbegeleiding en administratief case-management.

Onder persoonlijke trajectbegeleiding verstaan we de één-op-één-begeleiding van een deelnemer door een professionele trajectbegeleider. Voorop staat het persoonlijke contact en de hulp die de begeleider kan bieden bij het nemen van hobbels en het maken van keuzes. Voor de rol van de begeleider is het van belang dat er een duidelijk plan gemaakt is voor de begeleiding begint.

Een andere veel minder intensieve en bewerkelijke manier om de voortgang van een jongere in een schoolloopbaan of traject te volgen is die van administratief case-management.

Het case-management kan zich uitsluitend richten op risicoleerlingen, hetzij op grond van een bepaald vastgesteld risicokenmerk (afgebroken opleiding, persoonskenmerken, thuissituatie), hetzij op grond van feitelijk opgetreden problemen (verzuim, schooluitval, criminaliteit, hulpvraag). Het gaat er in deze gevallen om de jongere te volgen met behulp van een administratief monitoringssysteem.

Algemene en overeenkomende kenmerken van vrijwel alle modellen zijn dat er gewerkt wordt met een intakeprocedure waarin het probleem van de voortijdige schoolverlater wordt geanalyseerd en mogelijke oplossingen in de richting van een startkwalificatie of een traject naar werk worden bekeken. In overleg met de jongere wordt een definitieve oplossing bepaald en wordt de jongere in een traject geplaatst. In het traject is er altijd sprake van een vorm van begeleiding van de jongere, waarin zicht wordt gehouden op de voortgang en het bereiken van het resultaat. Voorbeelden hiervan zijn:

- . de aanpak vindt plaats per gemeente;
- . modellen waarin geen sprake is van één loket. De leerplichtambtenaren van de woongemeenten zijn de poortwachters en houden het overzicht over de totale groep tot 23 jaar;
- . modellen waarin meerdere partijen (leerplichtambtenaren en andere partijen voor de partieel leerplichtig en bovenleerplichtige uitvallers) de rol vervullen van poortwachters en trajectbewakers;
- . modellen waarin een RMC-adviesteam de spin in het web is;
- . er is sprake van één centrale regionale regie via een regionaal bureau leerlingzaken.

Prioriteiten binnen het totale bestand van voortijdig schoolverlaten

Binnen de groep van nieuwe voortijdige schoolverlaters die zijn herplaatst, behoort 32% (6.021 vsv-ers) tot de prioritaire doelgroep. Een aantal projecten en trajecten als ingezet door de RMC-regio's is speciaal voor hen bestemd. Op een aantal punten wordt specifiek ingezet op de prioritaire doelgroep. Een inzet die zich vertaalt in extra aandacht bij opsporing, intake en trajecten.

Bij opsporing en intake vertaalt zich dat in vormen van snelle actie (quick response) op meldingen door bijvoorbeeld partijen als leerplicht, schoolconsultatieteams of andere multidisciplinaire teams. Ook de intensiteit van de aanpak is bij de prioritaire groep in een aantal situaties verhevigd; zo wordt bijvoorbeeld melding gemaakt van het minimaal drie maal benaderen van jongeren alvorens deze als niet-bemiddelbaar worden beschouwd.

Ook is er extra aandacht voor het potentieel breukmoment in de schoolloopbaan bij de overgang van vmbo naar mbo. Een aantal regio's zet daar preventieve acties in waarbij de gehele groep schoolverlaters uit het vmbo wordt gescreend op daadwerkelijke vervolgschoolkeuze/inschrijving. Daarnaast zijn er specifieke aanpakken waarbij in de maand mei door contacten met schooldecanen vormen van preventieve bemiddeling worden ingezet of waarbij voor potentiële uitvallers vormen van warme overdracht vanuit het vmbo naar het ROC is gerealiseerd. Een aantal regio's heeft sterk ingezet op het sluitend maken van de registratie en op wekelijkse controles van het leerplichtsysteem op voortijdig schoolverlaten.

Bij de intake en trajectbegeleiding wordt de prioritering ondermeer zichtbaar in de realisatie van trajectcapaciteit op korte termijn (binnen veertien dagen na melding) en in de voorrang voor deze groep bij trajectbegeleiding en behandeling. Voorts zijn in een aantal regio's extra voorzieningen gerealiseerd ten aanzien van het uitvoeren van individuele screeningsonderzoeken (waaronder beroepskeuze- en intelligentietesten).

In een aantal gevallen zijn er in samenwerking met het onderwijs speciale opvangvoorzieningen (voortgezet onderwijs) of speciale instaprojecten (ROC) gerealiseerd. Daar waar de samenwerking met partijen speciaal

gericht is op de doelgroep krijgt deze ondermeer vorm door de instelling van regionale zorgteams, regio- of coördinatiepunten risicjongeren en de opzet van jongerenloketten, waarbij partijen op het terrein van arbeid en inkomen zijn betrokken .

Binnen een aantal regio's wordt ook aan andere voortijdige schoolverlaters extra aandacht binnen de RMC-aanpak verleend. In 19 rapportages is sprake van extra aandacht voor de vsv-ers uit ESF/vsv-projecten. Er zijn in de genoemde voorbeelden parallellen te onderscheiden ten opzichte van de groep prioritaire voortijdig schoolverlaters.

Specifiek voor deze groep zijn de gerapporteerde verbeterde afspraken met ROC's en CWI's ten aanzien van melding en doorgeleiding van de jongeren, evenals de speciale aandacht voor leerplichtige voortijdige schoolverlaters in de BVE-sector. De aandacht bij de aanpak gaat uit naar geïntegreerde trajecten educatie/beroepsopleiding, inkoop van maatwerktrajecten en het via intensieve contacten en persoonlijke begeleiding doorplaatsen naar bestaande arbeidsplaatsen of vervolgopleiding.

Daarnaast rapporteren nog tien regio's speciale prioritaire activiteiten voor zowel de gehele doelgroep vsv-ers als de volgende deelgroepen: partieel leerplichtige vsv-ers, vmbo-gepluimd zonder vervolgbestemming en zwerfjongeren. Het gaat daarbij om een scala aan specifieke projecten zoals woonbegeleiding, actieve en outreachende opsporing van voortijdig schoolverlaters, de realisatie van een jongerenloket tot het realiseren van een centrale RMC-leerplichtregistratie. Maar ook het specifiek benaderen van de groep partieel leerplichtigen die niet openstond voor een vervolgopleiding, waarna veel van deze jongeren alsnog een schriftelijke cursus of opleiding hebben gevolgd, is één van de specifieke acties.

Succesvolle ontwikkelingen

De professionalisering bij de RMC-regio's neemt steeds verder toe, alsmede de samenwerking met lokale en regionale partijen die een belangrijke rol kunnen spelen bij de verwijzing en herplaatsing van voortijdige schoolverlaters. Een relatief nieuwe speler in het veld waarover sommige regio's rapporteren als beloftevolle samenwerkingspartij is de provinciale overheid.

Een verheugende ontwikkeling is (na de opkomst van zorgteams in het voortgezet onderwijs) het groeiend aantal ROC's dat een zorgteam opricht voor de risicjongeren, waarbij een nauwe samenwerking met de RMC-functie plaatsvindt. De toenemende samenwerking binnen multidisciplinaire teams is een indicatie voor de verder uitbreidende samenwerking van de RMC-functie met andere ketenpartijen: in een aantal rapportages wordt dit benoemd als een succesfactor in de aanpak.

De goede samenwerking met trajectbureaus of cursistenservicecentra van ROC's wordt ook een aantal malen genoemd evenals de zich verder verbreidende goede samenwerking met CWI's en sociale diensten. Ook wordt melding gemaakt van een vergroting van de mogelijkheid om maatwerk te leveren door een verdere professionalisering van de trajectbegeleiding, waardoor het aantal jongeren dat niet bemiddeld wil worden is afgenomen.

Knelpunten in trajecten voor voortijdige schoolverlaters

Naast de successen die deels voortkomen uit preventief handelen en goede samenwerking bij indicering en doorgeleiding signaleren de regio's ook hardnekkige knelpunten in het feitelijk aanbod voor voortijdige schoolverlaters. Vijftien regio's maken expliciet melding van de onmogelijkheid om jongeren richting een startkwalificatie te geleiden als gevolg van het ontbreken van voldoende plekken op de arbeidsmarkt (in de vorm van stageplaatsen, leerwerkplekken, opstapbanen en bpv-plaatsen). Ondanks goede voorbeelden van ROC's die flexibele instroom mogelijk hebben gemaakt, voelen 13 rapporterende regio's zich gehinderd in hun opdracht doordat ROC's in hun regio te weinig geschikte plaatsingsmogelijkheden bieden na de teldatum van 1 oktober. Een aantal regio's meldt ook dat ROC's in hun regio te weinig voorzien in onderwijsplaatsen voor populaire studierichtingen.

In zijn algemeenheid kan echter gesteld worden dat het onderwijs haar preventieve taken steeds beter vervult. Overigens wordt wel gemeld dat tegelijkertijd het overstappen van probleemjongeren van de ene naar de andere school steeds lastiger te realiseren valt, waardoor een behoefte ontstaat aan speciale trajecten waarvoor vervolgens financiering ontbreekt.

Een hardnekkig personeel probleem lijkt zich vooraan in de keten voor te doen, daar sommige regio's nog steeds rapporteren dat gemeenten te weinig inzetten op handhaving van de leerplicht (c.q. te weinig formatie inzetten). Het in onvoldoende mate vervullen van deze wettelijke taak door gemeenten in hun regio vormt voor de betreffende regio's een punt van zorg. Ook maakt een aantal regio's melding van een gebrek aan personele capaciteit om het aantal voortijdige schoolverlaters in hun regio daadwerkelijk te kunnen begeleiden naar een startkwalificatie.

Een ander capaciteitsvraagstuk betreft de aanwezigheid van voorzieningen in regio's voor jongeren die speciale zorg behoeven. Het gaat daarbij enerzijds om een gebrek aan reguliere voorzieningen binnen het onderwijs, zoals

voldoende zmk-capaciteit en anderzijds om specifieke opvangvoorzieningen als time-out voorzieningen voor moeilijk lerende kinderen, dagbestedingsprojecten voor multiprobleem-jongeren en de beperkte plaatsingsmogelijkheden voor jongeren met psychische problemen.

Hoewel ook in de leeftijdscategorie tot 18 jaar knelpunten bij de (jeugd)zorg worden geconstateerd, lijkt (mede gelet op de door regio's geconstateerde toenemende problematiek) de mogelijkheid om passende zorg en voorzieningen voor jongeren ouder dan 18 te bieden in onvoldoende mate aanwezig.

Het ontbreken van samenhang en afstemming in de voorzieningen voor 17 tot 23 jarigen wordt hierbij genoemd als knelpunt.